

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z wniosku M. R.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
o podleganie ubezpieczeniu społecznemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 lipca 2017 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 16 marca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od organu rentowego na rzecz wnioskodawczyni
M. R. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu
kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 16 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) w sprawie z odwołania M. R. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w O. w przedmiocie podlegania ubezpieczeniom społecznym, na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w P. z dnia 23 marca 2015 r., którym zmieniono zaskarżoną decyzję stwierdzając, że M. R. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 22 października 2013 r., oddalił apelację organu rentowego i orzekł kosztach postępowania odwoławczego.

Organ rentowy zaskarżył powyższy wyrok skargą kasacyjną w całości. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego: 1/ art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.), przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że ubezpieczona podjęła działalność gospodarczą, pomimo tego, że działania te nie były nakierowane na chęć osiągnięcia zysku, a zatem nie miały zarobkowego charakteru oraz ze względu na zamiar ubezpieczonej nie miały one cechy ciągłości; 2/ art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 11 ust. 2 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), przez błędne przyjęcie, że ubezpieczona od dnia 22 października 2013 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą; 3/ art. 58 § 2 k.c., przez jego niezastosowanie do stanu faktycznego sprawy i w konsekwencji przyjęcie, że zachowanie polegające na zgłoszeniu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej jedynie po to, aby osiągnąć nieuzasadnione świadczenia i to w znacznej wysokości, kosztem innych osób ubezpieczonych, nie pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego i nie jest nieważne z mocy powołanego przepisu. Skarżący podniósł również zarzut naruszenia prawa procesowego: art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., polegające na bezpodstawnym pominięciu faktów wskazujących na pozorność działań podejmowanych przez odwołującą się oraz pominięciu dowodów wskazujących na brak jakiegokolwiek rentowności w tym działaniu i w konsekwencji przyjęciu, że odwołująca się rozpoczęła prowadzenie działalności gospodarczej, które to uchybienie miało nie tylko istotny, ale przesądzający wpływ na wynik sprawy, ponieważ skutkowało bezpodstawnym przyjęciem podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania organ rentowy wskazał, że w sprawie pojawiło się istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia, polegające na ustaleniu, czy za prowadzenie działalności

gospodarczej w rozumieniu art. 2 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej można uznać podejmowanie incydentalnych działań, niemających uzasadnienia z punktu widzenia zasady racjonalnego gospodarowania, nieopłacalnych i pozostających w sprzeczności z regułami zyskowności i w konsekwencji skutkujących objęciem obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi na podstawie art. 6 ust. 1 i art. 13 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W ocenie skarżącego, istotność powyższego zagadnienia prawnego wynika z faktu, że nie było ono dotychczas rozważane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, a zatem jego rozstrzygnięcie miałoby znaczenie dla praktyki orzeczniczej sądów.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną odwołująca się wniosła o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania; z ostrożności procesowej wniosła o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie na rzecz odwołującej się kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do

rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Przekonanie Sądu Najwyższego oceniającego na etapie przedsądu o zasadności przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w oparciu o przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga wskazania za pomocą wywodu prawnego, na kanwie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe rozwiązania tego problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne jest to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioszek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158, z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z 11 kwietnia 2012 r., III SK 41/11, LEX nr 1238126; z 31 stycznia 2013 r., II CSK 479/12, LEX nr 1293729). Obowiązkiem skarżącego jest też wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 § 1 k.p.c.

Skarżący nie zdołał wykazać występowania tak rozumianej przesłanki przedsądu. We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnieniu skarżący ograniczył się jedynie do wskazania przesłanek, które mają przemawiać za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne. Stawiając tezę o występowaniu w sprawie powołanej wyżej przesłanki przedsądu autor skargi kasacyjnej nie przedstawił żadnego wywodu prawnego uzasadniającego powyższe

twierdzenie, podnosząc jedynie, że istotność sugerowanego istotnego zagadnienia prawnego wynika z faktu, iż nie było ono dotychczas przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy i miałoby znaczenie dla praktyki orzeczniczej sądów. Argumentów za istnieniem powołanej przesłanki przedsądu należałoby zatem poszukiwać w innych elementach konstrukcyjnych skargi, tj. w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu. Nie jest to jednak rolą Sądu Najwyższego na etapie badania kryteriów przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Ponadto, jak wskazano już wyżej, zagadnienie prawne musi również służyć rozstrzygnięciu danej sprawy. Nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego problem prawny, którego wyjaśnienie nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2009 r., II PK 248/08, LEX nr 736732). Tymczasem w niniejszej sprawie odpowiedź na przedstawione zagadnienie nie może spełnić takiej roli. Sformułowane pytanie oderwane jest bowiem od dokonanych przez Sądy obu instancji, po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w tym zakresie, ustaleń faktycznych, zgodnie z którymi odwołująca się zakładając firmę mogła liczyć jedynie na zlecenia na rzecz firmy swojego ojca oraz na rzecz firmy teścia, jednak w stosunkowo krótkim czasie starając się rozwinąć swoją działalność gospodarczą, pozyskała zlecenia także od innych osób, w tym będących dla niej osobami obcymi. Z ustaleń faktycznych wynika zatem, że odwołująca się nie podejmowała działań incydentalnych, niemających uzasadnienia z punktu widzenia zasady racjonalnego gospodarowania, co podnosi w pytaniu skarżący, ale konsekwentnie starała się rozwinąć prowadzoną przez siebie działalność. Sąd ustalił, że prowadzona przez odwołującą się działalność gospodarcza była zarobkowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły.

Zauważyć również można, że Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie odnosił się do istoty działalności gospodarczej, jaką jest prowadzenie działalności w sposób ciągły i zorganizowany, na własny rachunek i ryzyko przedsiębiorcy, zajmując stanowisko, że działalność taka nie może mieć charakteru incydentalnego (przypadkowego) (postanowienie Sąd Najwyższego z dnia 17 lipca 2003 r., II UK 111/03, M.P.Pr. - wkładka 2004 nr 7, poz. 16; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2016 r., I UK 196/15, LEX nr 2010791). Sytuacja taka nie miała jednak

miejsca w niniejszym przypadku w świetle ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, którymi to ustaleniami Sąd Najwyższy - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - jest związany.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania rozstrzygnięto na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800).